

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник ректора

проф. _____ І.П. Гладкий

« ____ » _____ 2011 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни «Регіональна економіка»
(за вимогами кредитно-модульної системи навчання)

Робоча навчальна програма складена к.в.н., доцентом кафедри міжнародної економіки Бабичем А. П. на основі освітньо-професійної програми для галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» та навчального плану за напрямом підготовки 6.030503 «Міжнародна економіка»

Рецензент

Професор кафедри Стратегічного менеджменту
Харківського регіонального інституту державного
Управління НАДУ при Президенті України
кандидат економічних наук, професор

К.І.Мельникова

Робоча навчальна програма розглянута та ухвалена кафедрою міжнародної економіки
(протокол № _____ від « ____ » _____ 2011 р.)

Завідуючий кафедрою
доктор економічних наук, професор

Д.В. Бабич

Схвалено Радою (методичною комісією) факультету Управління та бізнесу
(протокол № _____ від « ____ » _____ 2011 р.)

Голова Ради (методичної комісії)
факультету Управління та бізнесу
доктор економічних наук, професор

І.А.Дмитрієв

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

«Регіональна економіка»
(системний змістовий модуль)

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 4 кредитів Усього годин – 144 год. Усього змістових модулів – 15. Усього блоків змістових модулів – 3. Усього залікових модулів – 3. Один змістовий модуль – 4-16 год. Один заліковий модуль – 36-62 год. Усього аудиторних годин на тиждень – 4 (лекцій – 2 год. Практичних занять – 2 год.).	Галузь знань – 0305 «Економіка та підприємництво». Напрямок підготовки – 6.030503 «Міжнародна економіка». Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр. Кількість навчальних груп у потоці – 1. Лектор, відповідальний за курс – доцент Бабич Анатолій Петрович.	Навчальна дисципліна – обов'язкова Рік підготовки – 1. Семестр навчання – 2. Кількість годин: лекцій – 36, практичних занять - 36 самостійних робіт студентів (СРС) – 72 Модульний контроль (види контролю: усне опитування в ході лекцій, модульні тестові завдання, перевірка та оцінка виконаних рефератів і ситуаційних завдань). Підсумковий контроль: інтегрований іспит.

Предмет навчальної дисципліни є господарський комплекс України та її регіонів.

2. Мета та завдання

Метою дисципліни є формування у студентів системи знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямів регіонального розвитку економіки.

Завдання викладання дисципліни:

опанувати знання про економіку України як єдність регіональних соціально-економічних систем;

навчитися розуміти сутність та засади регіональної економіки і регіонального розвитку;

оволодіти знаннями щодо механізму реалізації регіональної політики, територіальної і галузевої структури господарського комплексу України;

навчитися аналізувати і оцінювати сучасний стан та перспективи розвитку економіки регіонів України.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- теоретичні засади регіональної економіки і регіонального розвитку;
- закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних та формування економічних регіонів;
- наукові засади регіональної економічної політики;
- механізм реалізації регіональної економічної політики;
- територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України;
- сучасний стан та перспективи розвитку економіки регіонів України;
- регіональні особливості розвитку і розміщення міжгалузевих господарських комплексів.

Вміти (згідно вимог ОКХ за напрямом та рівнем підготовки):

- виконувати оцінку та аналіз стану та перспектив розвитку економіки регіонів та всього господарського комплексу України;
- використовувати інструментарій макроекономічного аналізу та статистики для вирішення практичних завдань;
- визначити шляхи раціонального та ефективного використання природних, науково-виробничих, людських ресурсів регіонів України;
- обґрунтовувати заходи з удосконалення механізмів реалізації регіональної економічної політики держави.

Мати уявлення (згідно вимог структурно-логічної схеми підготовки фахівця) про місце і роль дисципліни в системі наукових знань, про економіку України як єдність регіональних соціально-економічних систем, перспективи розвитку соціально-економічних процесів на рівні регіонів та інтеграції економіки України в європейські та інші світові структури.

3. Зміст навчальної дисципліни

Вступ

Місце дисципліни в системі економічних наук. Вступ до регіональної економіки. Цілі та завдання курсу. Структура дисципліни. Теоретико-методичні особливості навчального процесу з дисципліни «Регіональна економіка». Організаційно-методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів. Контроль знань і умінь за дисципліну. Література.

Блок змістових модулів (розділ) 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Змістовий модуль (тема) 1

Предмет, метод і завдання дисципліни

Визначення предмету та об'єкту науки «Регіональна економіка». Продуктивні сили та їх складові. Мета і завдання дисципліни. Проблеми, що

досліджуються у межах регіональної економіки. Методологія та методи дослідження. Методи, що використовує наука «регіональна економіка».

Змістовий модуль (тема) 2

Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.

Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил. Принципи розміщення продуктивних сил і формування економіки регіонів. Фактори розміщення продуктивних сил: природно-економічні; техніко-економічні; соціально-демографічні; історико-геополітичні. Глобалізація та регіоналізація як закономірності розвитку сучасної економіки.

Змістовий модуль (тема) 3

Економічне районування та територіальна організація господарства

Територіальна організація господарства. Елементи територіальної структури господарства. Сутність економічного району та об'єктивний характер його формування. Основні районоутворювальні чинники. принципи і критерії виділення великих економічних районів. Ієрархія економічних районів, їх основні типи. Мережа економічних районів України. Практичне значення економічного районування.

Змістовий модуль (тема) 4

Регіон у системі територіального поділу праці.

Сутність поняття регіон. класифікація регіонів за різними ознаками. економіка регіону – ланка єдиного господарського комплексу. Адміністративний територіальний поділ праці. Диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил. Соціально-економічні та екологічні проблеми регіонів та шляхи їх вирішення.

Змістовий модуль (тема) 5

Основні завдання для самостійної роботи студентів за змістовими модулями 1,2,3,4

1. Поняття та ознаки регіональної економіки.
2. Теорії економічного розвитку регіонів
3. Взаємозв'язок економічних законів та закономірностей розміщення продуктивних сил.
4. Структурний аналіз розміщення продуктивних сил.
5. Вільні економічні зони.
6. Регіональні інтереси в розміщенні продуктивних сил.
7. Теорія суспільного добробуту.

Модульний контроль знань за змістовими модулями 1,2,3,4 (заліковий модуль №1) здійснюється у формі модульного тестування, усного опитування в ході лекцій, перевірки та оцінювання виконаних рефератів і ситуаційних завдань.

Блок змістових модулів (розділ) 2
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕПЗАВИ ТА ЇЇ ВПЛИВ
НА РОЗВИТОК ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ТА
РЕГІОНІВ.

Змістовий модуль (тема) 6
Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики

Сутність державної регіональної економічної політики. Об'єкти і суб'єкти державної регіональної політики. Мета і ієрархія цілей державної регіональної економічної політики. Завдання державної регіональної економічної політики. Принципи регіональної економічної політики. Шляхи удосконалення регіональної економічної політики держави

Змістовий модуль (тема) 7
Механізм реалізації регіональної економічної політики.

Сутність механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Організаційно-правова база реалізації регіональної економічної політики. Бюджетно-фінансові важелі реалізації регіональної економічної політики. Ключові елементи механізму реалізації регіональної економічної політики. Регіональні засади управління державним та комунальним секторами економіки.

Змістовий модуль (тема) 8
Господарський комплекс України, його структура і трансформація в
ринкових умовах

Економіка України як єдиний господарський комплекс. Сутність поняття «структура економіки». Галузева структура економіки та її регіональні особливості, Трансформація господарського комплексу в ринкових умовах.

Змістовий модуль (тема) 9
Природний та трудоворесурсний потенціал України.

Поняття природно-ресурсного потенціалу. Структура природно-ресурсного потенціалу. економічна оцінка земельних, лісових та мінеральних ресурсів. Характеристика природного потенціалу економічних регіонів України. Ресурсозбереження як головний напрям використання природно-ресурсного потенціалу.

Трудові ресурси та їх структура. Трудоресурсна ситуація в Україні та її регіональні особливості. Ринок праці. Забезпечення ефективної зайнятості.

Змістовий модуль (тема) 10

Основні завдання для самостійної роботи студентів за змістовими модулями 5,6,7,8,9

1. Організаційно-економічний механізм регіональної економічної політики держави.
2. Економічні та адміністративні інструменти регіональної економічної політики.
3. Види структури економіки та їх характеристики.
4. Забезпеченість господарського комплексу України мінеральними ресурсами.
5. Екологічні проблеми різних регіонів України та шляхи їх вирішення..

Модульний контроль знань за змістовими модулями 5,6,7,8 (заліковий модуль №2) здійснюється у формі модульного тестування, усного опитування в ході лекцій, перевірки та оцінювання виконаних рефератів і ситуаційних завдань.

Блок змістових модулів (розділ) 3

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ТА МІЖГАЛУЗЕВИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ.

Змістовий модуль (тема) 11

Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.

Сутність міжгалузевих комплексів, чинники їх формування. Структура міжгалузевих комплексів. Характеристика кожного міжгалузевого комплексу України. Значення міжгалузевих комплексів.

Змістовий модуль (тема) 12

Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем.

Посилення процесів інтеграції та підвищення ролі регіонів. Оптимум Парето у багато регіональній системі. Динаміка та ефективність структурної перебудови економіки регіонів. Напрями зміцнення конкурентних позицій регіональних систем. Обмеження та негативні фактори в формуванні

конкурентоспроможності регіону. Найважливіші конкурентні позиції у взаємодії регіонів. Експертна оцінка конкурентних позицій регіонів.

Змістовий модуль (тема) 13

Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку.

Характеристика, особливості розвитку і розміщення продуктивних сил Донецького, Придніпровського, Північно-Східного, Центрального, Поліського, Подільського, Карпатського, Причорноморського економічних регіонів.

Змістовий модуль (тема) 14

Міжнародні економічні зв'язки України, її інтеграція в Європейські та інші світові структури, фактори сталого розвитку продуктивних сил України.

Сутність і форми зовнішньоекономічних зв'язків. Економічні зв'язки України з ЄС та іншими країнами світу. Структура і регіональні особливості експортного потенціалу України та її регіонів. Конкурентні переваги України та основні напрями їх використання. Обсяги і напрями іноземного інвестування економіки України.

Змістовий модуль (тема) 15

Основні завдання для самостійної роботи студентів за змістовими модулями 10,11,12,13,14

1. Особливості формування і аналізу міжгалузевих комплексів.
2. Транспортний комплекс.
3. Комплекс соціальної інфраструктури.
4. Рекреаційно-туристичний комплекс.
5. Нові форми регіонального розвитку продуктивних сил України.
6. Інвестиційна привабливість регіонів.
7. Транзитний потенціал України та його використання.
8. Україна в новій моделі світогосподарювання.

Модульний контроль знань за змістовими модулями 10,11,12,13,14 (заліковий модуль №3) здійснюється у формі модульного тестування, усного опитування в ході лекцій, перевірки та оцінювання виконаних рефератів і ситуаційних завдань.

Заключення

Засвоєння студентами теоретичних та науково-практичних основ курсу «Регіональна економіка» має велике значення для практичної діяльності майбутніх фахівців з міжнародної економіки, оскільки дає змогу підвищувати

ефективність економічних структур на регіональному рівні та рівні підприємств, правильно вирішувати проблеми управління регіональним соціально-економічним розвитком.

4. Розподіл змістових модулів за видами занять, за годинами та кредитами.

Таблиця 4.1

Назва змістовного модуля	Усього на змістовний модуль (год./кред.)	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	СРС (год.)
1	2	3	4	5
Блок змістових модулів (розділ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ				
Змістовий модуль (тема) 1. Предмет, метод і завдання дисципліни	12/0,33	4	4	4
Змістовий модуль (тема) 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів	8/0,22	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 3. Економічне районування та територіальна організація господарства	10/0,28	4	4	2
Змістовий модуль (тема) 4. Регіон у системі територіального поділу праці	10/0,28	4	2	4
Змістовий модуль (тема) 5. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1,2,3,4	6/0,17	-	-	6
Усього за блоком змістових модулів (розділом)1	46/1,28	14	12	20
Блок змістових модулів (розділ 2 РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕПЖАВИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНІВ.				
Змістовий модуль (тема) 6. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики	8/0,22	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 7. Механізм реалізації регіональної економічної політики	8/0,22	2	4	2
Змістовий модуль (тема) 8. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах	8/0,22	2	4	2
Змістовий модуль (тема) 9. Природний та трудоворесурсний потенціал України	8/0,22	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 10. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 6,7,8,9	4/0,11	-	-	4
Усього за блоком змістових модулів (розділом)2	36/1,00	8	12	16
Блок змістових модулів (розділ 3 СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ТА МІЖГАЛУЗЕВИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ.				

Змістовий модуль (тема) 11. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення	16/0,44	6	4	6
Змістовий модуль (тема) 12. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем	10/0,28	2	-	8
Змістовий модуль (тема) 13. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку	14/0,38	4	4	6
Змістовий модуль (тема) 14. Міжнародні економічні зв'язки України, її інтеграція в Європейські та інші світові структури, фактори сталого розвитку продуктивних сил України	16/0,44	2	4	8
Змістовий модуль (тема) 15. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 11,12,13,14	8/0,22	-	-	8
Усього за блоком змістових модулів (розділом)3	62/1,72	14	12	36
Усього	144/4	36	36	72

Перелік тем практичних занять

Таблиця 4.2

№ практичного заняття	Змістовий модуль №	Назва практичних занять	Кількість годин	Обсяг навчального матеріалу (кредити)
1	1	Регіональна економіка в системі економічних дисциплін	4	0,12
2	2	Аналіз принципів розміщення продуктивних сил	2	0,056
3	3	Побудова моделі територіального розміщення господарства.	4	0,12
4	4	Визначення місця регіону в економіці країни	2	0,056
3	6	Основні завдання регіональної економічної політики	2	0,056
4	7	Аналіз механізму реалізації регіональної економічної політики	4	0,12
5	8	Побудова моделі господарського комплексу України в ринкових умовах	4	0,12
6	9	Аналіз природного та трудових ресурсів потенціалів України.	2	0,056
7	11	Побудова системи міжгалузевих господарських комплексів.	4	0,12
8	13	Єдність господарського комплексу України, перспективи розвитку економіки України.	4	0,12
9	14	Міжнародні економічні зв'язки України та їх вплив на розвиток регіонів.	4	0,12
		ЗАГАЛОМ	36	1,0

5. Система оцінювання навчання студента (залікові модулі)

№	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг трудовитрат студента (кредитів)	Форма Контролю знань	Шкала оцінювання знань студента
1	2	3	4	5	6
1	Перший заліковий модуль за змістовними модулями 1,2,3,4,5	46	1,28	Модульний контроль: модульне тестування, усне опитування, реферати, ситуаційні завдання	(1...100)
2	Другий заліковий модуль за змістовними модулями 6,7,8,9,10	36	1,00	Модульний контроль: модульне тестування, усне опитування, реферати, ситуаційні завдання	(1...100)
3	Третій заліковий модуль за змістовними модулями 11,12,13,14,15	62	1,72	Модульний контроль: модульне тестування, усне опитування, реферати, ситуаційні завдання	(1...100)
Усього		144	4		(1...100)

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання не передбачено навчальним планом підготовки фахівців за напрямом підготовки Міжнародна економіка..

7. Види, форми та методи навчання

Лекції, консультації, самостійна робота студентів згідно розподілу змістових модулів за видами занять (за годинами та кредитами).

8. Шкала оцінки знань студентів (за кожний заліковий модуль)

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	Відмінно	90 – 100
BC	Добре	75 – 89
DE	Задовільно	60 – 74
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

Примітка: згідно з наказом МОН України від 30.12.05 р. № 774, підсумкова оцінка Знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів в інтервалі (1...100) балів.

9. Методичне забезпечення

Навчально-методичні матеріали кафедри з дисципліни, які знаходяться на освітньому порталі ХНАДУ.

Навчально-методичні матеріали (навчальні посібники, навчальні програми, плани семінарських занять, тематика рефератів, матеріали для самостійної роботи студентів, списки рекомендованої літератури), що представлені на кафедрі.

Адреси рекомендованих Internet-сайтів:

<http://www.ukrstat.gov.ua>

<http://www.bank.gov.ua>

<http://www.minfin.gov.ua>

<http://news.finance.ua>

<http://rada.gov.ua>

<http://www.encyclopediaofukraine.com>

10. Література, що рекомендована для самостійної роботи студентів

Основна література

1. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (теоретико-методологічні основи): навч. посібник. – К.: Українсько-фінансовий інститут менеджменту і бізнесу, 1997.

2. Клиновий Д.В., Лепа Т.В. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка України / за ред. Л.Г.Чернюк: Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2006. – 728 с.

3. Регіональний менеджмент: Навч. посібник / М.А.Коваленко, Н.А.Кругла, Л.М.Радванська, Г.М.Швороб. – Херсон: „Олді-плюс”, 2004. – 304 с.

4. Регіональна політика України / За ред.. Н.Г.Курдюкової. – К.: Наук думка, 1995.

5. Розміщення продуктивних сил України: Навч.-метод. Посіб. / С.І.Дорогунцов та інші. – К.: КНЕУ, 2000.

6. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / С.І.Дорогунцов, Т.А. Заєць, Ю.І. Пітюренко та інші. – К.: КНЕУ, 2005. – 988 с.

7. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. – К.: „Вінар”, 2006.

8. Сазонець І.Л., Джинджоян В.В., Чубар О.О. Розміщення продуктивних сил: Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2006. – 320 с.

9. Соціально-економічна географія України: Навч. посіб. / За ред..О.І.Шаблія. – Львів, 1994.

Додаткова література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: У 2 кн. / За ред. С.Панчишина і П.Островерха. – Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. – К.: Знання, 2006. – 723 с.
2. Геєць В. Структура економіки і структурна політика її стабілізації // Економка України. – 1995. - №4. – с. 17-18
3. Дорогунцов С.І., Олійник Я.Б., Степанко А.В. Розміщення продуктивних сил: Навч. посіб. Для ВНЗ / За ред.. С.І. Дорогунцова. – К., 2000. – 364 с.
4. Заставний Ф.Д. Географія України. – Львів, 1994.
5. Івану Р., Данилишин Б. Природно-ресурсний потенціал України і шляхи підвищення його використання // Економіка України. – 1995. - №11. – С. 39-45
6. Цветов Ю.М. Проблемы структурной перестройки экономики Украины по транспортному комплексу // транспортный комплекс Украиныб экономика, организация, развитие / под ред. Ю.М. Цветова. – К., 1996. – с. 3-12
7. Закони України.
8. Журнал «Актуальні проблеми економіки».
9. Журнал «Вопросы экономики».
10. Журнал «Економіка та держава»
11. Журнал «Економіка України».
12. Журнал «Економіка. Фінанси. Право».
13. Журнал «Економіст».
14. Журнал «Економічна теорія».
15. Журнал «Общество и экономика».
16. Журнал «Фінанси України».

Узгодження з іншими дисциплінами навчального плану

Дисципліна	Викладач	Підпис

Укладач:
доцент кафедри
Міжнародної економіки

Бабиц Анатолій Петрович